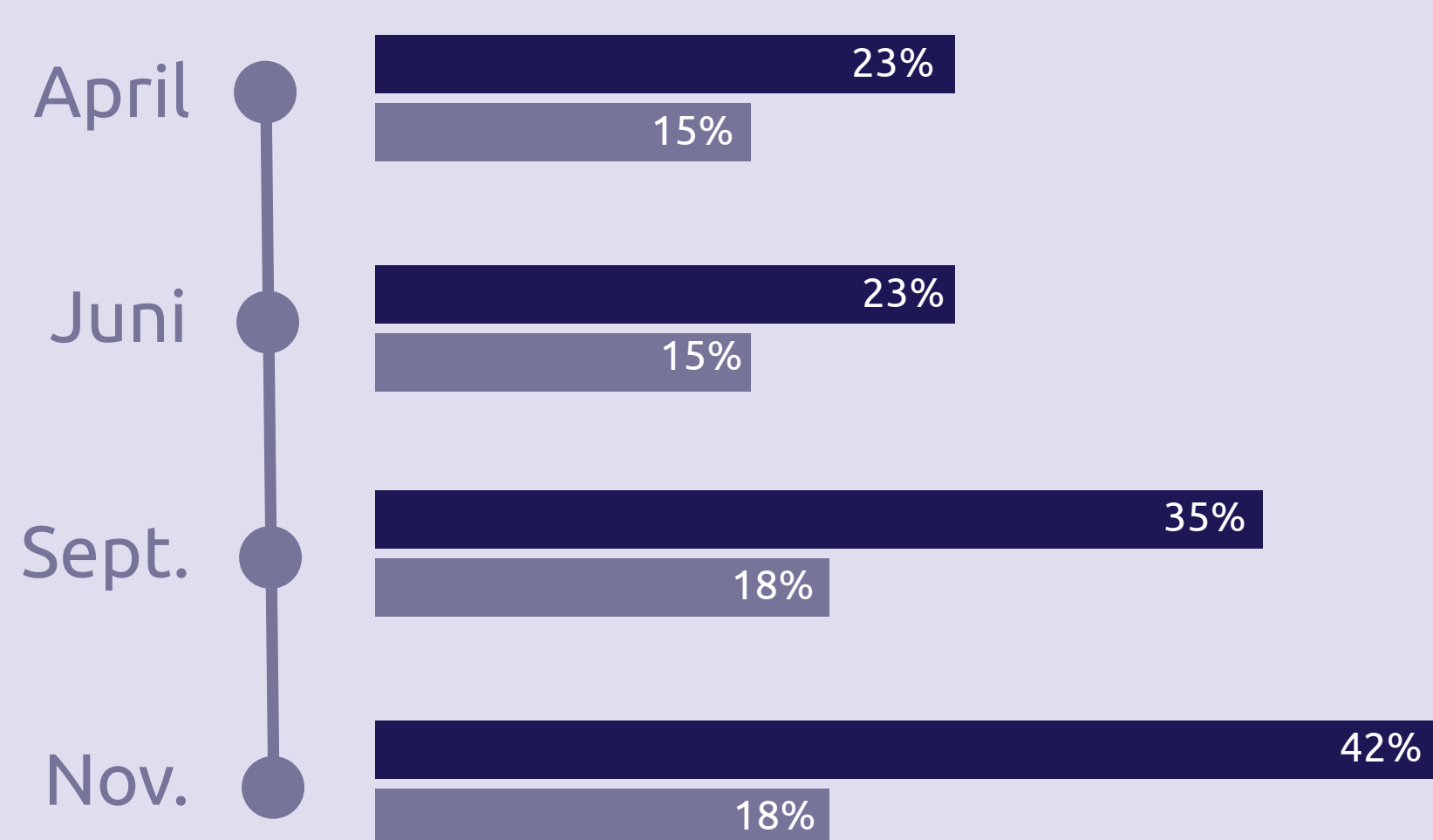

De hele samenleving wordt getroffen door corona en door de gevolgen van de coronamaatregelen. Het lijkt erop dat de hardste klappen vallen onder de meest kwetsbaren. Denk aan groepen die al kwetsbaar waren vóór de coronacrisis of groepen die kwetsbaar zijn geworden door de economische gevolgen van de crisis. In oktober heeft de GGD een eerste factsheet uitgebracht over kwetsbare groepen. Via verdiepende analyses van panelonderzoeken van GGD NOG kwamen drie groepen in beeld: jongvolwassenen, laagopgeleiden en psychisch ongezonde mensen. Deze groepen komen in deze factsheet opnieuw in beeld, nu aangevuld met resultaten van de coronapeiling van november 2020. Zie ook het literatuuronderzoek dat inzicht geeft in negen andere kwetsbare groepen.

Jongvolwassenen (18-27) zijn vaker psychisch ongezond dan 27-plussers en de verschillen over de tijd worden groter

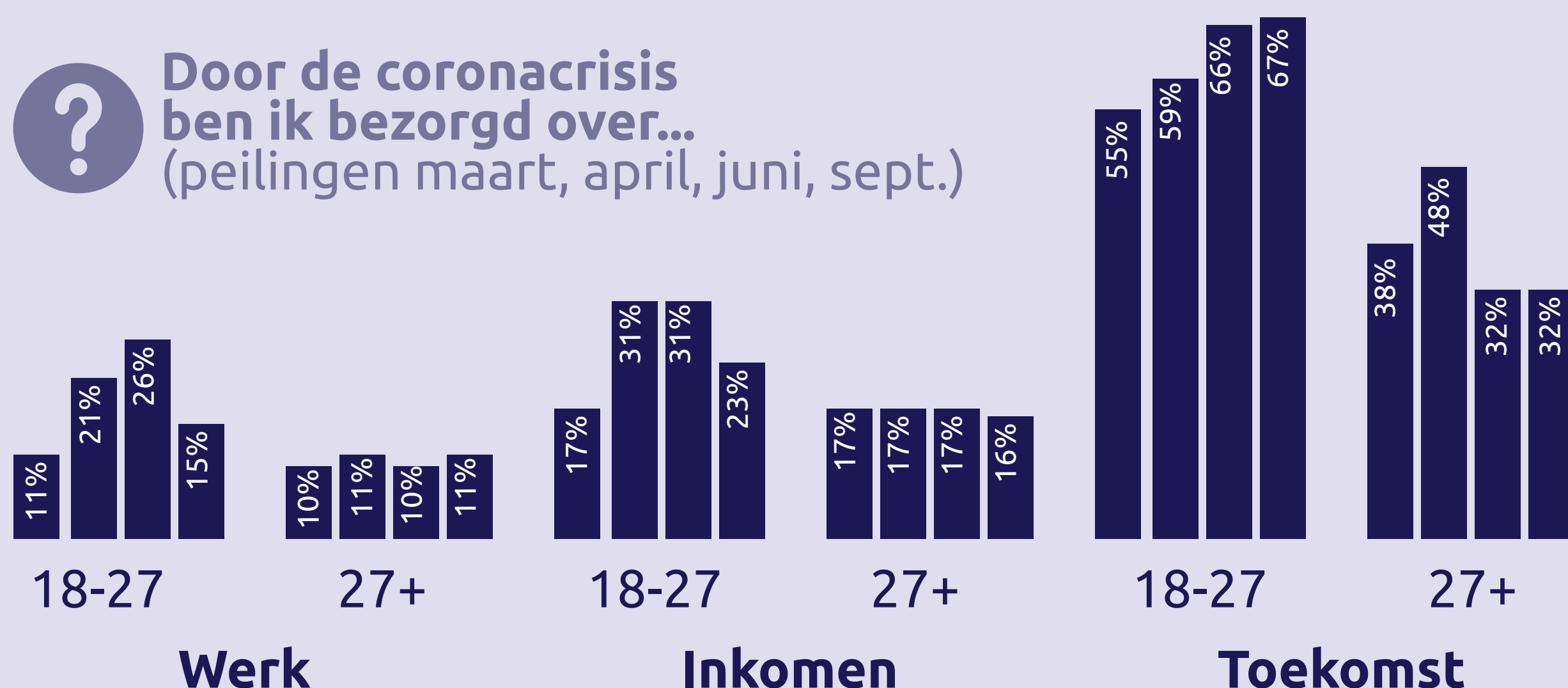
% psychisch ongezond (MHI-5) ■ 18-27 jaar ■ 27+

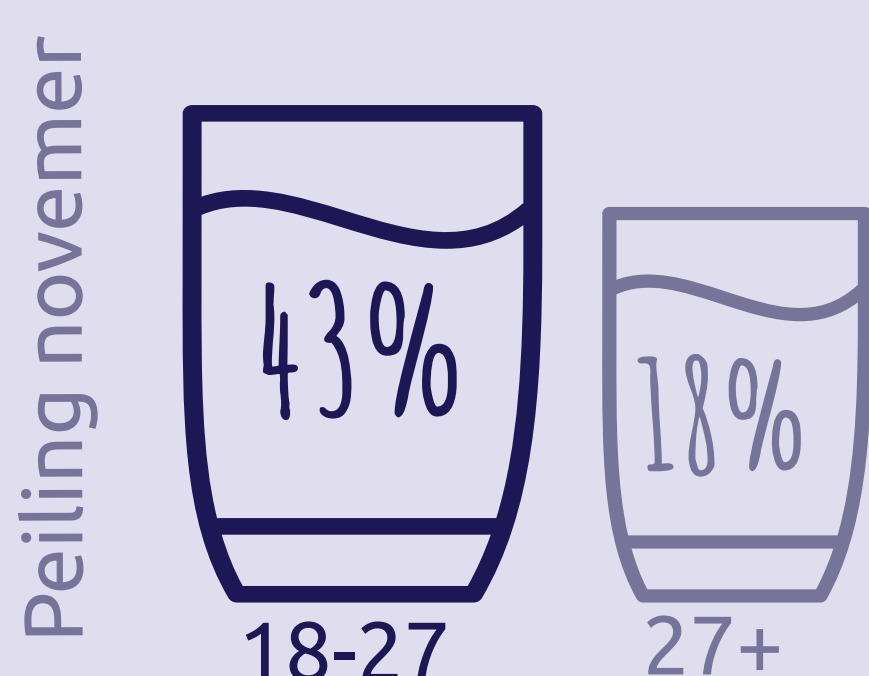
Jongvolwassenen ervaren meer stress, eenzaamheid, angst en verveling dan 27-plussers (peiling november)

Jongvolwassenen hebben minder veerkracht dan 27-plussers (peiling juni)

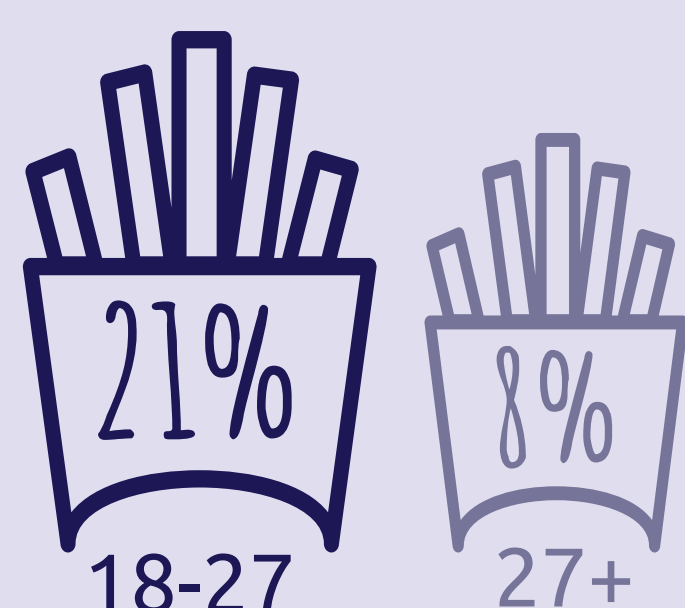
Door de coronacrisis ben ik bezorgd over... (peilingen maart, april, juni, sept.)

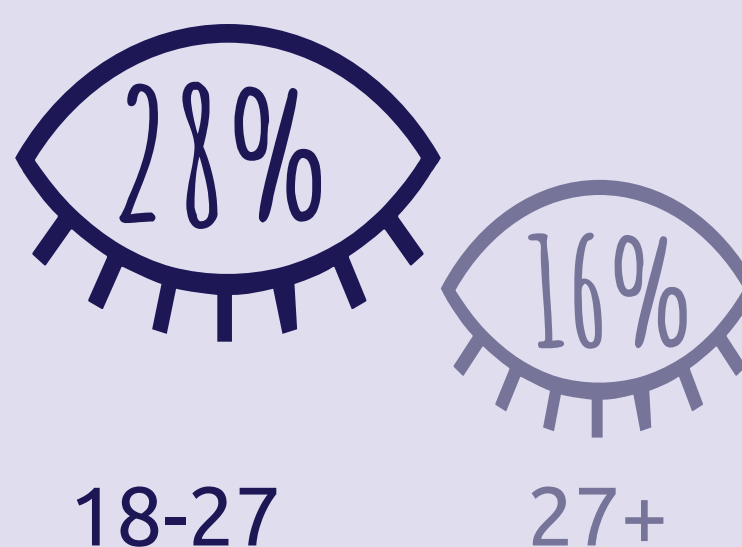
Drinkt meer alcohol t.o.v. voor corona

Eet ongezonder t.o.v. voor corona

Slaapt slechter t.o.v. voor corona

Duiding & handelingsperspectief

Cijfers van de Staat van Volksgezondheid en Zorg uit 2019 laten zien dat het aandeel psychisch ongezonde mensen de afgelopen jaren in zijn geheel licht toenam, met een piek in 2019 onder jongvolwassenen. Dit bestaande verschil in psychische ongezondheid lijkt groter te worden tijdens de coronacrisis. Een mogelijke verklaring daarvoor is dat jongvolwassenen meer onzekerheid over werk, inkomen en de toekomst ervaren dan ouderen. Daarnaast hebben jongvolwassenen minder veerkracht dan ouderen. Onderstaande adviezen komen o.a. van het Nederlands Jeugdinstituut (NJI).

Werk aan veerkracht & weerbaarheid

Veerkracht en weerbaarheid zijn een belangrijke hulpbron voor welbevinden. Vergroten van veerkracht en weerbaarheid bij deze doelgroep is een thema van de Landelijke Nota Gezondheidsbeleid 2020-2024.

In beeld

Breng en houd jongvolwassenen die extra aandacht nodig hebben in beeld. Bijvoorbeeld jongeren in het speciaal onderwijs en anderstaligen. Doe dit samen met andere organisaties zoals onderwijsinstanties, jongerenwerk en jeugdhulp.

Meepraten

Door de grote invloed van corona op het leven van jongeren is het belangrijk dat zij meedenken en meepraten over de (lokale) maatregelen die worden genomen.

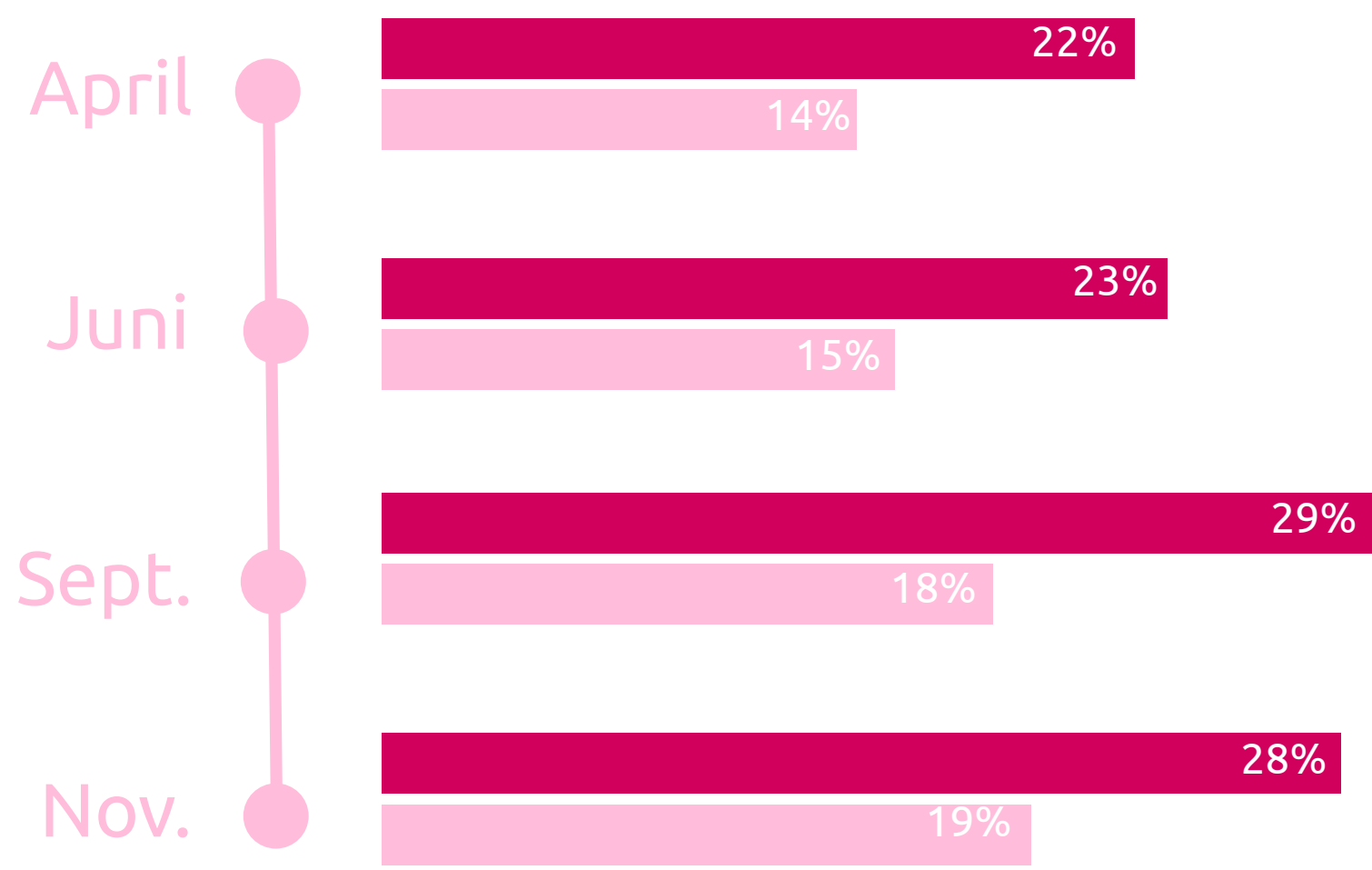
Stabiele basis

Heb aandacht voor de stabiele basis van jongvolwassenen waarin wonen, studie, werk, inkomen, welzijn en voldoende support belangrijk zijn.

[Lees meer](#)

Laagopgeleiden ervaren een grotere impact van corona dan midden-/hoogopgeleiden en hebben minder veerkracht

% psychisch ongezond (MHI-5) ■ Laagopgeleid ■ Midden-/hoogopgeleid

Laagopgeleiden ervaren meer angst, bezorgdheid, eenzaamheid, verveling en zorgen/stress om de toekomst dan midden- en hoogopgeleiden

(peiling november)

Laagopgeleiden hebben vaker hun baan verloren en hun financiële situatie is vaker verslechterd door corona dan bij midden- en hoogopgeleiden

(peiling november)

Duiding en handelingsperspectief

Al voor de coronacrisis kwam psychische ongezondheid vaker voor onder laagopgeleiden vergeleken met midden- en hoogopgeleiden. Ook op andere gebieden komen gezondheidsverschillen terug: het verschil in levensverwachting tussen mensen met een lage en hoge sociaaleconomische status is zes jaar, het verschil in aantal jaren in goed ervaren gezondheid zelfs 15 jaar. De coronacrisis legt een vergrootglas op de al aanwezige verschillen in psychische ongezondheid. Dat kan verklaard worden doordat laagopgeleiden meer risico lopen op baan- en inkomstenverlies dan midden- en hoogopgeleiden. Bovendien behoren zij vaker tot de risicogroep die een grotere kans heeft op een ernstiger beloop van corona. Ook is de verwachting dat laagopgeleiden sneller worden geraakt op het gebied van school- en studieresultaten. Het verkleinen van gezondheidsachterstanden van mensen met een lage sociaaleconomische status is één van de speerpunten van de Landelijke Nota Gezondheidsbeleid 2020-2024. Omdat de verschillen door corona eerder groter dan kleiner worden, wordt het belang van dit onderwerp nog eens benadrukt.

Deze websites geven informatie over het verkleinen van gezondheidsverschillen:

- [GezondIn](#) van Pharos en Platform31
- [Loket gezond leven](#)
- [ZonMW](#), voorbeelden van lokale aanpak
- [Movisie](#), dossier 'Wat werkt bij armoede en schulden?'

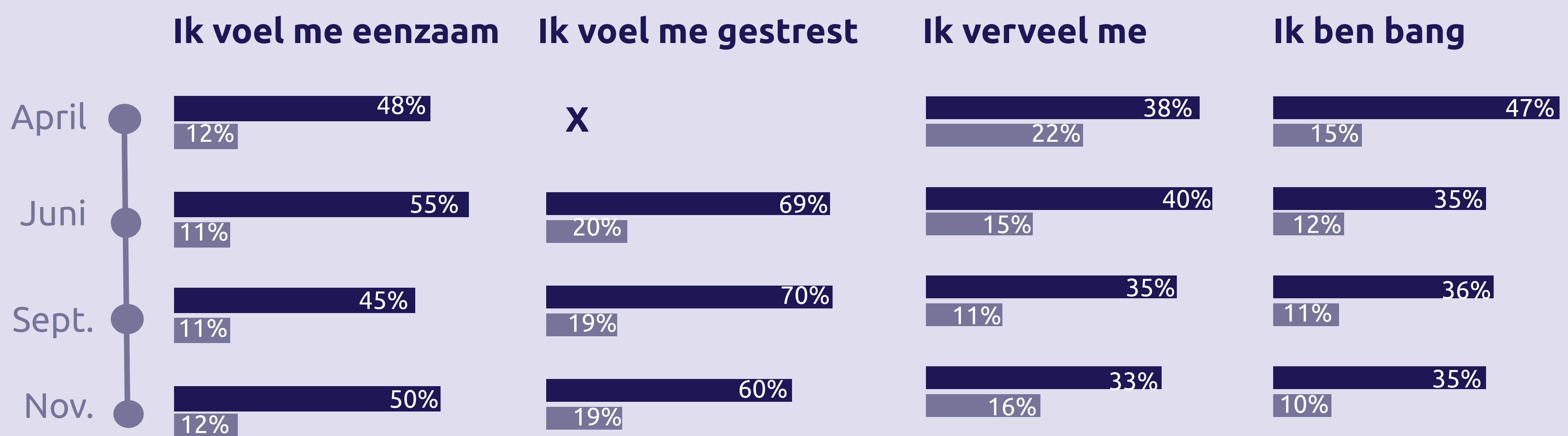
Onder laagopgeleiden is minder veerkracht dan onder midden- en hoogopgeleiden

(peiling maart)

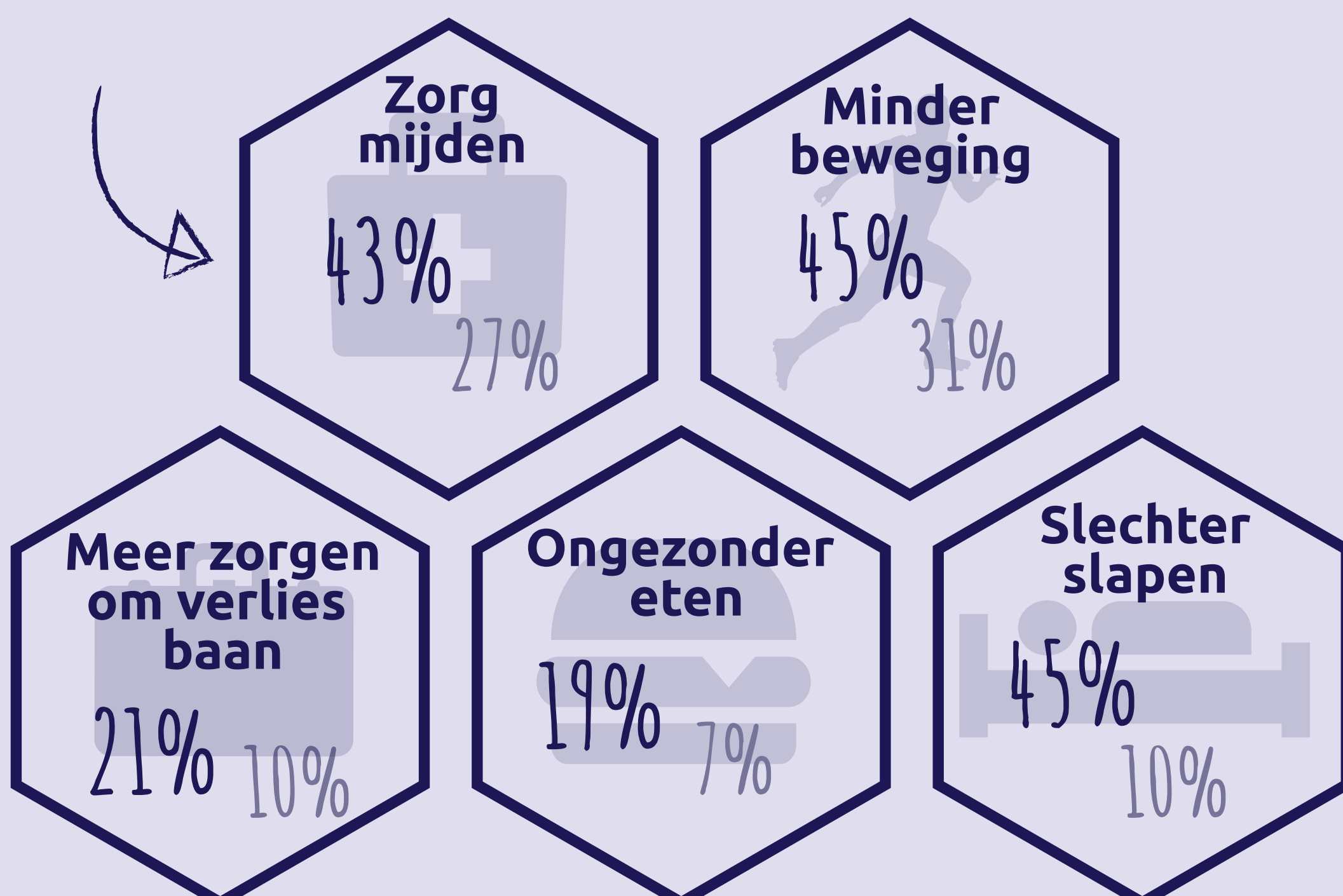

Psychisch ongezonde mensen zijn kwetsbaarder in deze crisis en mijden de zorg vaker dan psychisch gezonde mensen

? Hoe beleeft u de situatie rondom de coronacrisis? ■ Psychisch ongezond ■ Psychisch gezond

PEILING NOVEMBER: PSYCHISCH ONGEZOND VS. PSYCHISCH GEZOND

Duiding & handelingsperspectief

Volgens de laatste coronapeiling in november 2020 is 19% van de mannen en 21% van de vrouwen psychisch ongezond (gemeten met de Mental Health Inventory 5 (MHI-5)). Deze mensen hebben doorgaans een minder gezonde leefstijl. Extra aandacht voor deze groep, juist in deze tijd, is van belang. Bijvoorbeeld door via wijkteams, huisartsen, praktijkondersteuners of bij apotheken te wijzen op de mogelijkheden voor het werken aan gezonde leefstijl. Door het wegvallen van dagbesteding komt de dagstructuur en zingeving onder druk te staan. Het bieden van gelegenheid tot sociaal contact is daarom van belang. Ook is het belangrijk om oog te hebben voor partners en naasten; door het wegvallen van dagbesteding wordt er een zwaarder beroep gedaan op de omgeving.

Verder lezen:

- www.ggdnog.nl/gezondheid/mentale-gezondheid
- www.rodekruis.nl/nieuwsbericht/omgaan-met-stress-in-tijden-van-coronavirus/
- thriveamsterdam.nl/tips-mentale-gezondheid-in-coronatijd/wijzijnmind.nl/corona
- Mentaalvitaal.nl
- [Tips van de Rijksoverheid](#)

Naast verdiepende analyses van de corona panelonderzoeken is aanvullend literatuuronderzoek gedaan naar de hiernaast staande negen kwetsbare groepen. Voor deze groepen zijn de gevolgen van de coronacrisis omschreven. Meer weten over deze kwetsbare groepen? Lees verder in de handzame rapportage van GGD NOG.

LEES VERDER IN RAPPORTAGE

Dak- en thuislozen
Mensen met psychiatrische problematiek/verslaving
Mensen met een beperking/ in een instelling
Verpleeghuisbewoners
Laaggeletterden
Nieuwkomers
Allerarmsten
Mensen met schulden
Studenten/scholieren

In deze factsheet zijn de resultaten gepubliceerd van verdiepend onderzoek naar kwetsbare groepen tijdens de coronacrisis. Het ervaren van stress en onzekerheid ten tijde van een crisis is een normale reactie, die bij de meeste mensen niet tot ernstige psychische problemen leidt. Saamhorigheid en veerkracht helpen burgers bovendien om zich staande te houden in deze tijd. Die veerkracht is echter minder aanwezig bij de kwetsbare groepen die in deze factsheet aan bod zijn gekomen. Inzetten op **veerkracht en weerbaarheid**, bij voorkeur bij deze kwetsbare groepen, is daarom van belang.

Daarnaast kan de gemeente inzetten op een **'welbevinden-proof' coronabeleid** door aandacht te hebben voor de volgende zaken:

- Inzet op baanbehoud of alternatieven & laagdrempelige ondersteuning bij baan- en inkomstenverlies om armoede en schulden te voorkomen.
- Aandacht voor dagstructuur: het toegankelijk houden van psychische zorg en dagbesteding. Vervang offline contact niet volledig door digitaal contact.
- Het breed onder de aandacht brengen van laagdrempelige hulp via websites en telefoonlijnen. Vaak is een luisterend oor genoeg voor beginnende psychische klachten.
- Focus op het bereiken van kwetsbare groepen met bestaande interventies. Denk aan de gecombineerde Leefstijl Interventie, SLIMMER voor volwassenen of andere bewezen effectieve leefstijlprogramma's voor kwetsbare doelgroepen.
- Zoek verbinding met alle relevante partijen, zoals het sociaal domein, de zorg en werkgevers.

Ten slotte is ons welbevinden niet alleen een kwestie van maatregelen en een zaak van de overheid. **"Let een beetje op elkaar"**, is er gezegd in één van de eerste persconferenties. Het is ook aan burgers en werkgevers om oog te hebben voor elkaar en voor werknemers. De gemeente kan burgerinitiatieven ondersteunen en werkgevers die aandacht hebben voor welzijn van werknemers belonen.

De GGD ondersteunt door te blijven signaleren en adviseren. Heeft u vragen? Neem contact op met onderzoek@ggdnog.nl.

Verder lezen

- [Mentaal gezond de crisis door](#) – handelingsperspectief van het Trimbos instituut
- [Begrijpelijke en up-to-date informatie over het coronavirus in verschillende talen](#)
- [Mantelzorgers ondersteunen in de thuissituatie](#)
- [Steunpunt Coronazorgen](#) - "Het Steunpunt Coronazorgen is er voor iedereen, in het bijzonder voor als je het emotioneel zwaar hebt door de gevolgen van het nieuwe coronavirus"

Wilt u meer informatie over de resultaten van de eerdere peilingen? [Klik hier](#) om naar de website van GGD NOG te gaan.

Noord- en Oost-Gelderland

